

Silta

Suunnittelija: Teemu Mäkelä

Kuvaus

Tässä oppitunnissa tutkitaan hahmojen moraalista vastuuta tapahtumille. Samalla vahvistetaan tarinan käsitettä, jonka jälkeen pyydetään opiskelijoita pohtimaan hahmojen motiivien merkitystä ja mitä muuta tarvitaan, jotta sadusta voidaan kehittää tarina, jota luetaan iloksi. Siksi opiskelijoita pyydetään pohtimaan, miksi luemme fiktiota ja selvittää, mitä tarvitaan yhden tyyppisen narraation muuntamiseksi toinen. Oppitunti alaa loppua kohden osoittamaan sen, että kirjoittaessaan kaunokirjallisuutta kirjoittaja ottaa kaiken päätäntävällän lukijan kiinnostamiseksi ja nautinnon tarjoamiseksi.

Avainsanat

Satu, nautinto, viihdyttäminen, motiivi

Materiaalit

Silta-tarina ja Kuka on vastuussa -paperit (yksi jokaiselle lapselle), Powerpoint

Tuntisuunnitelma

Konkreettinen valmistautuminen

Esittele tarina näytölle. Kysy opiskelijoita, mitä erilaista on sisällissodassa. Mikä se on? Kuka siihen liittyy? Millaista elämä on? Muuttuuko se? Selitä, että armeija voi sisällissodan aikana ottaa haltuunsa kaupungin, sulkea teitä tai siltoja, kuten tarinassakin.

Lue tarina opiskelijoiden kanssa. Tarkista, että he ymmärtävät tarinassa olevan viisi hahmoa. Anna tässä vaiheessa kuka oli vastuussa-paperit.

Sosiaalinen rakentaminen 1

Opiskelijat pohtivat henkilökohtaisesti ja hiljaa itsenäisesti kuka oli vastuussa naisen kuolemasta. Ykkönen on eniten vastuussa ja vitonen vähiten vastuussa. Nämä kirjoitetaan järjestyksessä itsenäisesti. Tässä vaiheessa ei olla muiden kanssa vielä tekemisissä. Tämän jälkeen oppilaat ryhmiin. Pyydä heitä vertaamaan luetteloita. Kerro, että tulee selittää ja perustella, miksi ovat laittaneet sellaisen järjestyksen. Perustelut ovat tärkeitä. Muiden tulee kuunnella.

Pyydä heitä sopimaan ryhmän omasta järjestyksestä. Eli oppilaiden tulisi ryhmissä nyt muodostaa kaikista listoista yksi yhteinen lista. Kerro, että se vaatii suostuttelua ja kompromisseja. Pyydä heitä kirjoittamaan heidän sopimansa lista sille varatulle paikalle. Vielä ei kuitenkaan saa kirjoittaa hyviin syihin mitään. Jos tule umpikuja, voi ryhmän laittaa pareihin, tämä ei kuitenkaan ole suositeltua.

Ota palautetta ryhmiltä ja pyydä heitä selittämään miksi ryhmät uskovat kuten he uskovat. Syyt tulee selittää ja perustella perusteellisesti. Tässä vaiheessa tulee varmasti monia erilaisia syitä, ne tulee kuunnella ei nostaa mitään toista paremmaksi. Hyväksy kuitenkin sellaiset, jotka ovat uskottavia. Ei sellaisia, että ”sotilas ampui naista, koska hän on aviomiehen serkku ja tietää, että nainen pettänyt miestä.”

Kognitiivinen konflikti

Selitä, että tarina on satua -satu, jonka tarkoitus on saada ihmiset ajattelemaan miksi he käyttäytyvät kuten käyttäytyvät

Sadussa on vaikeaa se, että siinä ei sanota syytä siihen, miksi ihmiset käyttäytyivät niin kuin he käyttäytyivät, heidän motiiviaan ei siis kerrota. Pyydä lapsia kertomaan, mitä ”hyviä” tai hyväksyttäviä syitä naisella voisi olla ottaa rakastajatar? Vastaukset saattavat sisältää:

- Nainen oli haavoittuvainen; kaupungissa on armeijallinen vapaita miehiä ja hän oli yksin
- Hänen miehensä ei ollut jättänyt tarpeeksi rahaa hänelle; Sodan takia hinnat kasvoivat yllättäen
- Jos hänen miehensä meni sotaan, saattoi olla, että mies olisi voinut olla kuollut siellä. Moni kuoli sotien aikana.
- Hänen suhteensa miehen kanssa oli onneton.
- Mies kohteli häntä huonosti.
- Nainen oli rakastunut rakastajattarensa jo ennen, mutta hänet oli pakotettu naimisiin hänen nykyisen miehensä kanssa

Kun oppilaat ovat tehneet, näytä nämä heille Powerpointin dia 7. Pyydä oppilaita keskustelemaan ryhmissään ja katsomaan löytävätkö he ”hyviä” tai hyväksyttäviä **motiiveja rakastajattarelle, venemiehelle tai sotilaalle. Heidän tulee kirjoittaa se paperille.** Anna heidän kertoa ja anna palautetta muutaman minuutin kuluttua. Vastaukset saattavat sisältää:

- Sotilas on yleensä vapautettu, koska hän noudatti määräyksiä. Sotilas voi kuitenkin olla peloissaan rangaistuksesta. Tämä on kohtuullista koska määräyksen noudattamatta jättämisestä sota-aikana on vakava rikos, joka johti noina päivinä jopa teloitukseen.
- Jotkut saattavat sanoa, että aseettoman naisen ampuminen oli tarpeetonta, mutta toiset saattavat huomauttaa, että naisia käytettiin joskus lähettäjäiksi, vakoojiksi tai sabotoijiksi sotien aikana (korkean tason vastaus)

Sosiaalinen rakentaminen 2

Muistuta, että satu on kertomus, joka saa meidät ajattelemaan, miksi ihmiset käyttäytyvät tietyissä tilanteissa niin kuin käyttäytyvät. Mutta useimmat tarinat eivät ole sellaisia, eivätkä ne välttämättä ole niin lyhyitä. Luemmekin yleensä 5, 10, 20, 100 sivua tai kokonaisia novelleja. Voitte enemmänkin keskustella aiheesta, jos keskustelua syntyy.

Kysy oppilailta: Miksi luemme tarinoita (fiktioita)? Ota vastauksia heti vastaan. Oppilaat keksivät yleensä nautinnon, mutta ammenna tästä! – Miksi nautimme fiktion lukemisesta? Tarkoituksena on, että keskustelun avulla oppilaat pääsevät syvempään ymmärrykseen siitä, miksi tarinoista tehdään ja miksi niitä luetaan.

Tämän jälkeen pyydä oppilaita kirjoittamaan Silta uudelleen, mutta nyt siitä pitää tulla nautittavampi tarina. Mitä he lisäisivät tarinaan, jotta siitä tulisi nautittavampi? Nopea aivorinki ryhmässä, jonka jälkeen vastaukset lomakkeelle. Anna oppilaiden kertoa ja anna palautetta. Sitten näytä dia 11 Powerpointista (mitä oppilaat yleensä vastaavat). Jos kukaan ei ole sanout jotain niistä, käykää läpi niitä. Esim. miksi hahmot tarvitsevat nimet?

Metakognitio (reflektointi Powerpointissa)

- Jos sinun tulisi kertoa tarina yhden hahmon näkökulmasta, minkä hahmon valitsisit?
- Kuvittele, että kirjoitat tarinan uudelleen niin, että se on mieluista lukea. Mikä on suurin ja tärkein muutos, jonka tekisit tarinaan? Miksi?

Ota palautetta muutaman minuutin jälkeen. Ensimmäinen kysymys voi johtaa keskusteluun siitä, miten ihmisten käyttäytymiseen vaikuttaa se, miten me suhtaudumme heihin? Miten tämä tapa sitten vaikuttaa siihen, kuinka kirjoitamme heistä tarinassa. Tässä vaiheessa voi tulla paljon kirjavia kommentteja.

Muista: älä anna oppilaiden muuttaa tarinaa millään tavalla, esimerkiksi ottaa sotilaan sukua aviomiehelle ja ampua naista, koska hän tietää, että hän on ollut uskoton. Tai venemies ja sotilas ovat ystäviä ja tulevat jakamaan 100 euroa. Sano vain, että heidän on pysyttävä tarinassa: sitä ei saa muuttaa tai sinne ei saa lisätä mitään. Ei edes syitä hahmojen käyttäytymiselle. Näin oppilaat pystyvät paremmin keskittymään siihen, mikä tekee fiktiosta nautinnollisen ja miten he saavat siitä nautinnollisen (juoni ei sitä aina tee, tai motiivit).